

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕОРЕТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОДЕЛІ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ

У статті висвітлено питання підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових учнів основної школи. Вагоме місце відведено питанню розробки моделі підготовки студентів педагогічних спеціальностей до формування соціального здоров'я сучасних підлітків. Схематично подано структурно-логічну модель підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових сучасних підлітків. Характеризується теоретична складова моделі, зокрема мета, завдання та зміст підготовки студентів педагогічних спеціальностей до формування соціального здоров'я сучасних підлітків.

Ключові слова: модель педагогічної системи, професійна підготовка, студенти педагогічних спеціальностей, соціальне здоров'я підлітків.

На сьогодні гостро постає питання виховання соціально здорової молоді, зокрема найбільш вразливої її частини – учнів підліткового віку. Саме в підлітків доволі часто можемо спостерігати різні прояви недостатньо сформованого соціального здоров'я, що має прояв у безпечній статевій і побутовій поведінці підлітків, небажанні дотримуватись здорового способу життя, високій конфліктності, проявах жорстокості до однолітків тощо. Вирішення важливих питань виховання соціально здорової молоді потребує нині забезпечення відповідної підготовки майбутніх педагогів до здійснення на високому якісному рівні зазначеного процесу. Отже, актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових підлітків, а також потреба у вирішенні не тільки на науково-теоретичному, а й на методологічному та практичному (технологічному) рівнях потребує розробки й характеристики моделі системи підготовки відповідних фахівців до вищезазначеної діяльності. Між тим, детальніше зосередимося на характеристиці теоретичної складової моделі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків.

Взагалі питанню побудови моделі в педагогіці приділялось чимало уваги вітчизняними й зарубіжними вченими, такими як: Л.В. Абдаліна, В.В. Рибалка, Л.Т. Турбович, В.В. Краєвський, Г.Б. Корнетов [1–5] та ін. Однак у доступній джерельній базі не виявлено праць, присвячених питанню побудови моделі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків.

Мета статті – характеризувати теоретичну складову моделі, зокрема мету, завдання та зміст професійної підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових підлітків.

Отже, беручи до уваги наукові уявлення про моделювання, модель і педагогічну систему, нами було запропоновано структурно-логічну модель системи підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових учнів основної школи. Структурно-логічна модель системи підготовки майбутніх

учителів до формування соціального здоров'я підлітків, яка схематично зображена на рисунку, розкривається нами через сукупність трьох її структурних складових (теоретична, методологічна й технологічна) і являє собою чіткий механізм, що дає змогу злагоджено функціонувати в тісному взаємозв'язку всіх її складових і відповідних до них елементів, що, у свою чергу, сприяє досягненню результату відповідно до встановленої мети такої моделі.

Охарактеризуємо зазначені вище складові та *значущість кожного з їх елементів* у контексті підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорової молоді. Отже, зосереджуючи увагу на розкритті *теоретичної складової* моделі, з рисунка можемо бачити, що вона вміщує в собі мету, завдання та зміст підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків.

Як зазначалось вище, моделювання педагогічної системи насамперед вимагає визначення відповідної мети. Як зауважують науковці В.П. Беспалько, В.Г. Татур, мета навчання та виховання спеціаліста є системоутворювальним елементом педагогічної системи [6, с. 32], а тому правильне визначення мети певним чином є запорукою успіху. Точне формулювання мети дуже важливе, оскільки мета є тим маяком, орієнтуючись на який, визначаються усі інші складові педагогічної системи. Отже, мета є тим важливим важелем та орієнтиром, відповідно до якого структурується та наповнюється вся система підготовки майбутнього вчителя. У зв'язку з цим, мета певною мірою має характеризувати кінцевий результат функціонування всієї системи підготовки вчителів до професійної діяльності.

Ураховуючи вищезазначене, *мета* запропонованої нами моделі педагогічної системи полягає у формуванні готовності майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків. Визначення сформульованої у такому вигляді мети зумовлене тим, що результатом підготовки майбутніх учителів до будь-якої діяльності (у нашому випадку – до формування соціального здоров'я учнів основної школи) є сформованість у них професійної готовності до її виконання. Відповідно до мети, на нашу думку, важливо також визначити *завдання* моделі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків, які полягають у такому: а) озброєння студентів сукупністю теоретичних знань у контексті виховання соціально здорових підлітків; формування практичних умінь (гностичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні) з формування соціального здоров'я підлітків у навчальній, позанавчальній та позашкільній діяльності; формування міцної мотивації до здійснення процесу виховання соціально здорових учнів основної школи; розвитку професійно важливих якостей.

Як зазначалось вище, саме мета й завдання будь-якої педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців зумовлюють її *зміст*. Ураховуючи визначені мету й завдання моделі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до формування соціально здорових учнів, виникає потреба визначити не тільки сукупність знань та умінь, якими повинні оволодіти студенти на момент закінчення експерименту (в нашому випадку – отримання кваліфікаційного рівня “бакалавр”), а й можливості озброєння ними студентів педагогічних спеціальностей протягом відповідного періоду навчання.

Щодо першого зауважимо на визначених нами необхідних знаннях, якими повинні володіти майбутні вчителі в контексті виховання в майбутній професійній діяльності соціально здорових підлітків. Отже, наявність знань щодо формування соціального здоров'я підлітків вбачаємо через сукупність чотирьох основних блоків. Розкриємо кожен з них окремо. Перший блок *“Філософські та психолого-педагогічні аспекти формування соціального здоров'я особистості”* передбачає наявність у студентів педагогічних спеціальностей таких знань: становлення та розвитку феномену соціального здоров'я особистості; щодо виховання соціально здорових школярів у працях видатних педагогів; тенденції розвитку проблеми формування соціального здоров'я підлітків. Другий блок *“Теоретичні засади виховання соціально здорових підлітків”* вміщує в собі знання сутності і структури соціального здоров'я сучасних підлітків; змісту й особливостей виховання соціально здорових підлітків у сучасних умовах сучасної шкільної освіти; принципів формування соціально здорових підлітків; форм і методів формування соціально здорових підлітків. Третій блок *“Методика формування соціального здоров'я підлітків”* розкривається через знання *методичних особливостей* формування соціального здоров'я підлітків у навчальному процесі та знання *методичних особливостей* формування соціального здоров'я підлітків у процесі позакласної роботи. Нарешті, четвертий блок *“Взаємодія з соціальними інститутами щодо питань виховання соціально здорових школярів”* передбачає знання особливостей взаємодії педагога зі ЗМІ у контексті виховання соціально здорових підлітків; знання особливостей взаємодії педагога з керівними установами з питань формування соціального здоров'я учнів; знання інструментарію діагностики стану сформованості соціального здоров'я підлітків.

Висновки. Отже, теоретична складова моделі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорових підлітків вміщує в собі мету, завдання та зміст підготовки студентів у зазначеному контексті. При побудові змісту підготовки майбутніх учителів слід ураховувати низку обставин: по-перше, виявлення можливостей передбачених навчальним планом дисциплін у контексті насичення їх додатковим матеріалом, який так чи інакше сприятиме оволодінню студентами окремими (з вищеперелічених) знаннями й уміннями з питань формування соціального здоров'я учнів; по-друге, виявлення можливостей доповнення навчального плану підготовки студентів (конкретної спеціальності) спецкурсами, які передбачатимуть систематичний, логічно взаємозв'язаний, узагальнювальний і такий, що доповнює раніше вивчений, навчальний матеріал з питань формування соціального здоров'я учнів.

Список використаної літератури

1. Абдалина Л.В. Психолого-акмеологическая модель развития профессионализма педагога : дисс. ... д-ра психол. наук : 19.00.13 / Лариса Васильевна Абдалина ; Тамбовский государственный университет. – Тамбов, 2008. – 487 с.
2. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології : навч.-метод. посіб. / В.В. Рибалка. – К., 2003. – 204 с.
3. Турбович Л.Т. Информационно-семантическая модель обучения / Л.Т. Турбович. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. – 177 с.

4. Краевский В.В. Методология педагогического исследования : пособие для педагога-исследователя / В.В. Краевский. – Самара : Изд-во СамГПИ, 1994. – 165 с.
5. Корнетов Г.Б. Парадигмы базовых моделей образовательного процесса / Г.Б. Корнетов // Педагогика. – 1999. – № 3. – С. 43–48.
6. Беспалько В.П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов : учеб.-метод. пособ. / В.П. Беспалько, Ю.Г. Татур. – М. : Высш. шк., 1989. – 144 с.
7. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика : монографія / С.Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2014.

Бабич В.И. Характеристика теоретической составляющей модели педагогической системы подготовки будущих учителей к формированию социального здоровья подростков

Статья предусматривает раскрытие модели подготовки будущих студентов педагогических специальностей к формированию социального здоровья современных подростков. В схематическом виде приведена структурно-логическая модель подготовки будущих учителей к воспитанию социально здоровых современных подростков. Характеризуется теоретическая составляющая модели, в частности цель, задачи и содержание подготовки будущих студентов педагогических специальностей к формированию социального здоровья современных подростков.

Ключевые слова: модель педагогической системы, профессиональная подготовка, студенты педагогических специальностей, социальное здоровье подростков.

Babich V. Characteristics of the theoretical component of model of pedagogical system of preparation of future teachers for forming social health of teenagers

The article provides for the disclosure of issues of preparation of future teachers to upbringing socially healthy pupils of basic school. The significant attention is paid to the issue of development of the model of training students of pedagogical specialties for social health of today's teenagers. It is served structural logical model of training of teachers to upbringing socially healthy modern teenagers in schematic form. It is characterized a theoretical component of model, in particular, aim, objectives and content of training students of pedagogical specialties to forming social health of modern teenagers. It was determined that the goal of model of the pedagogical system proposed by us consists in forming readiness of the future teachers to formation of social health of teenagers. It is noted that in the process of preparing of future teachers for forming social health of teenagers should be settled important problems, in particular, armaments students a set of theoretical knowledges in the context of upbringing of socially healthy teenagers; formation of practical skills (Gnostic, projective, constructive, organizational, communicative) on the formation of social health of teenagers in educational and extracurricular activities; forming a strong motivation to carry out the process of upbringing socially healthy pupils of basic school, the development of professionally important qualities. It is noted that content of training students of pedagogical specialties should be focused on beforehand determined blocks of knowledge, which should capture future teachers in higher educational establishments.

Key words: model of pedagogical system, professional training, students of pedagogical specialties, social health of teenagers.